

**АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВОЮ ТА ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ТА ЗВ'ЯЗОК
З ІНШИМИ ВИДАМИ ПОЛІТИКИ**

В статті розглянуто теоретичні аспекти амортизаційної політики за рівнями та складовими. Охарактеризовано її сутність, місце в управлінні державою та підприємством, акцентовано увагу на зв'язку з іншими видами політики.

Ключові слова: амортизація, політика, амортизаційна політика, підприємство, управління.

OVOD L. V.
Khmelnytsky National University**DEPRECIATION POLICY IN THE CONTEXT OF THE MACHINERY
OF GOVERNMENT AND ENTERPRISE: THE NATURE, COMPONENTS
AND RELATIONSHIP TO OTHER POLICIES**

Depreciation has an important place in the economic activities of the enterprise and the state. It is regarded as a separate part of the economy and part of the management process of financial-economic, investment activity of economic entities and the state as a whole. Analyzing the components of the amortization policy at the macro level, it is possible to position it as a complex and purposeful system of measures, which is undertaken by the state in the sphere of regulation of the fixed capital reproduction processes of the enterprises and the implementation of economic policy. It is associated and interacts with investment, innovation, tax, social, environmental policies of the state. The depreciation policy of a business entity is a great importance in this system. Depreciation policy of the enterprise is the reasonable choice and the optimal combination of legally permitted ways, rules, methods of calculation and accounting of depreciation, the establishment of the order of the depreciation using according to the business environment, strategic business objectives and in conjunction with other types of policies. Its main purpose – providing conditions for stable functioning and development of enterprise in accordance with strategic objective and in collaboration with financial, investment, innovation, tax, social, environmental and policy formation and distribution of profits.

Keywords: depreciation, policy, depreciation policy, enterprise, management.

Постановка проблеми. Амортизація посідає важливе місце в економічній діяльності підприємства та держави і може розглядатися не як відособлена частина економіки окремо взятого підприємства, а як важлива складова процесу управління фінансово-економічною, інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання та держави в цілому. Тому актуальним є питання амортизаційної політики на макро- і мікрорівнях.

Як відомо, у широкому розумінні, політика є загальним керівництвом щодо дій та прийняття рішень, певний напрямок управлінської діяльності, сукупність засобів (інструментів) та методів (технік) для реалізації певних інтересів задля досягнення визначених цілей. Отже, амортизаційна політика – це напрямок управлінської діяльності щодо забезпечення відновлення вкладених в основні засоби коштів, активізації інвестиційної діяльності, а її мета залежить від рівнів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання амортизаційної політики підприємства і держави не втрачали своєї актуальності і досить глибоко досліджувались вітчизняними та зарубіжними вченими. Водночас, питання щодо ролі й місця амортизаційної політики у процесі відтворення основного капіталу держави та підприємств були і є досить актуальними, складними і дискусійними. Вагомий внесок в розробку проблем амортизаційної політики, її сутнісної й видової характеристик, впливу на окремі економічні показники, напрямків реформування здійснили М. Д. Білик [1], З. М. Борисенко [2], М. А. Борисенко [3], М. П. Войнаренко [4], Л. В. Городянська [5], С. О. Горяїнова [6], Н. О. Дугієнко [7], В. А. Замлинський [8], Л. В. Левченко [9], Т. М. Панфьорова [11], Н. С. Приймак [12], О. Г. Радева [13], А. В. Череп [14] та інші. У багатьох наукових працях, представниками яких є М. Д. Білик [1], З. М. Борисенко [2], Л. В. Городянська [5], Н. О. Дугієнко [7], амортизаційна політика розглядається як загальнодержавна. Інші наукові праці (М. А. Борисенко [3], Н. С. Приймак [12], А. В. Череп [14] та інші) присвячені розгляду амортизаційної політики підприємства як об'єкту управління, її елементів та перспектив вдосконалення.

Невирішена частина загальної проблеми. Віддаючи належне значному науковому доробку названих вчених, слід зазначити, що недостатньо дослідженим та дискусійним залишається значне коло питань теоретичного і методичного характеру щодо формування амортизаційної політики та її складових. Водночас, існують ті сфери досліджень, які не вивчені або розкриті частково, а саме: відсутність однозначного трактування поняття «амортизаційна політика» на макро- та мікрорівнях, чіткого переліку її складових та деталізації зв'язку з іншими видами політики.

Загальна мета дослідження. Метою статті є удосконалення теоретико-методичних підходів до

формування амортизаційної політики на макро- і мікрорівнях з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Викладення основного матеріалу дослідження. Економічна криза, що охопила сьогодні Україну, впливає на її розвиток і, як наслідок, на фінансовий стан суб'єктів господарювання. Проте, кінцевою метою діяльності підприємств різних галузей навіть в умовах економічної кризи є ефективне господарювання, отримання прибутку і стійкий фінансовий стан. Значну роль у цьому процесі відіграють об'єм і структура основних засобів суб'єктів підприємництва та амортизаційна політика та макро- і мікрорівнях. Тому сьогодні як з боку держави, так і з боку підприємств, потрібні неординарні заходи з усунення негативних наслідків економічної кризи в амортизаційній та інших видах політики тісно пов'язаних між собою.

Слід зазначити, що вперше В. А. Замлинський [8] у своїй науковій праці розділив поняття амортизаційної політики на рівні держави та підприємств. Ми долучилися до цих наукових досліджень і у своїй праці «Сутність амортизаційної політики та її складові елементи» [10] звернули увагу на те, що амортизаційну політику слід розглядати з двох позицій: на макрорівні як політику держави і елемент її економічної політики; на мікрорівні як політику підприємства і елемент його облікової політики. Звісно, визначальною є амортизаційна політика держави, оскільки впливає на амортизаційну політику підприємств. Науковцем Л.В. Левченко залежно від ролі суб'єктів у відтворенні основного капіталу виокремлені такі види амортизаційної політики: державна; державна регіональна; регіональна; суб'єктів господарювання [9].

Отже, амортизаційна політика держави має відповідати основному призначенню процесу амортизації основних засобів щодо забезпечення нормального режиму їх відтворення, що сприятиме оптимальному розвитку виробництва. Тому доцільно амортизаційну політику на макрорівні поділити на певні складові блоки (рис. 1).

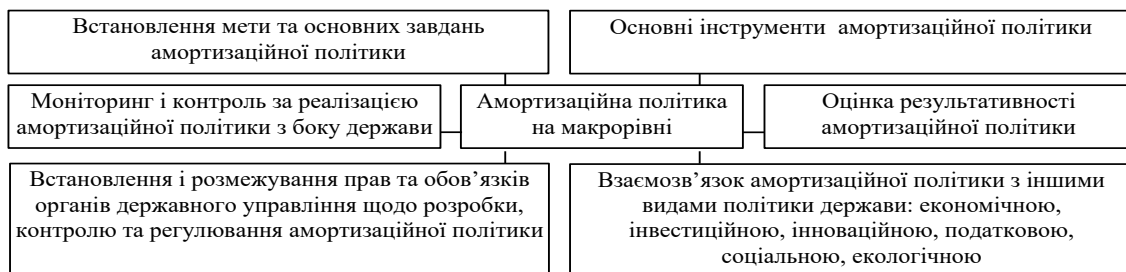

Рис. 1. Основні блоки амортизаційної політики на макрорівні (побудовано автором на основі [1, 2, 6, 7])

Таким чином, аналізуючи складові блоки амортизаційної політики на макрорівні можна позиціонувати її як комплексну та цілеспрямовану систему заходів, які здійснює держава щодо регулювання процесів відтворення основного капіталу підприємств та реалізації економічної політики.

Амортизаційна політика держави тісно пов'язана з іншими видами політики на макрорівні (рис.2).

Рис. 2. Взаємозв'язок амортизаційної політики з іншими видами політики на макрорівні (побудовано автором на основі [1, 2, 6, 7, 11, 13])

Велике значення у цій системі має й амортизаційна політика окремого суб'єкту господарювання. А. В. Череп зазначає, що амортизаційна політика підприємства – складова загальної політики формування власних фінансових ресурсів, що полягає в управлінні ними з метою реінвестування у виробництво [14,

с.92]. На думку Л. В. Городянської, амортизаційна політика підприємства включає планування, нарахування та використання амортизації і розглядається в контексті обліково-аналітичної та податкової системи [5, с.113]. З погляду М. А. Борисенко амортизаційна політика підприємства – це сукупність управлінських рішень щодо забезпечення нормального функціонування вартісного кругообігу засобів праці, яка є передумовою поновлення усього виробничого циклу [3, с.32]. Н. С. Приймак переконана, що амортизаційна політика підприємства – складова загальної системи менеджменту, покликаної сформулювати необхідні обсяги власних інвестиційних ресурсів [12, с.40].

Слід зазначити, що в мікроекономічному аспекті амортизаційна політика являє собою політику підприємства щодо відтворення засобів праці, є елементом облікової політики, висвітлюється наказі про облікову політику і є елементом системи управління підприємством. В сучасних умовах вона дає змогу альтернативно підходити до визначення розміру амортизаційних відрахувань, управляти витратами і фінансовими результатами, накопичити потрібні кошти та ефективно використати їх для оновлення засобів праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу.

У цьому аспекті досить актуальним є твердження Т. М. Парфьорової, що амортизаційна політика підприємства є теоретично і науково обґрунтованою системою управління його амортизаційними ресурсами [11, с.10]. Тому наше бачення сутності амортизаційної політики підприємства – це обґрунтований вибір і оптимальне поєднання законодавчо дозволених способів, правил, методики нарахування та обліку амортизації, встановлення порядку використання амортизаційних відрахувань відповідно до умов господарювання, стратегічних цілей підприємства та у взаємозв'язку із іншими видами його політики. Основні її блоки на мікрорівні представлені на рисунку 3.

Рис. 3. Основні блоки формування амортизаційної політики на мікрорівні (побудовано автором на основі [3, 6, 11, 12, 13])

Слід підкреслити, що визначені на рисунку 3 блоки щодо місця амортизації у мікроекономічному середовищі сприятимуть уточненню сутності амортизаційної політики підприємства, її складових та взаємозв'язку з іншими видами політики суб'єкту господарювання (рис. 4).

Рис. 4. Взаємозв'язок амортизаційної політики з іншими видами політики на мікрорівні (побудовано автором на основі [3, 6, 11, 12, 13])

Отже, зміст амортизаційної політики підприємства і держави являє собою сукупність економічних категорій та важелів, які діють через сутність і функції амортизації.

Ефективність кожної керуючої системи, зокрема механізму управління амортизаційною політикою, значною мірою залежить від її інформаційного забезпечення. Тому слід підкреслити, що від якості використовуваної інформації, інформаційних взаємозв'язків залежить вибір та оптимальне поєднання її інструментів та аналіз ефективності [4].

Висновки. Результати дослідження дали можливість визначити, що амортизаційна політика відіграє важливу роль в діяльності держави та підприємств і має бути спрямована на ефективне управління формуванням і використанням амортизаційних ресурсів з метою раціоналізації різних видів політики на макро- і мікрорівнях. Амортизаційна політика на державному рівні характеризується наявністю певних складових її формування, взаємозв'язком з іншими видами політики. Вона має сприяти підвищенню фінансової зацікавленості суб'єктів господарювання в оновленні виробничого апарату підприємств. Водночас кожне підприємство має певну самостійність у виборі напрямків амортизаційної політики виходячи зі своїх стратегічних цілей та бажаної інтенсивності й напрямків оновлення основних засобів. Суб'єкт господарювання при формуванні амортизаційної політики має враховувати її особливості на рівні держави, взаємозв'язок і вплив на інші види політики: фінансову, інвестиційну, інноваційну, податкову, соціальну, екологічну. Тому подальші дослідження будуть спрямовані на складові та процес формування організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства.

Література

1. Білик М. Д. Принципи амортизаційної політики в сучасній вітчизняній економіці / М. Д. Білик. // *Фінанси України*. – 1997. – № 10. – С. 48–56.
2. Борисенко З. М. Амортизаційна політика / З. М. Борисенко / – К. : Вид-во «Наукова думка», 1993. – 135 с.
3. Борисенко М. А. Інноваційні засади формування амортизаційної політики вітчизняного підприємства / М. А. Борисенко // *Проблеми науки*. – 2004. – № 5. – С. 31–36.
4. Войнаренко М. П. Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування механізму управління амортизаційною політикою підприємства / М. П. Войнаренко, Л. В. Овод // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – Одеса : Одеський національний політехнічний університет, 2013. – № 5. – С. 192–198.
5. Городянська Л. В. Амортизаційна політика та напрями відтворення фінансово-економічних ресурсів у бухгалтерському обліку / Л. В. Городянська // *Фінанси України*. – 2009. – № 11. – С. 112–121.
6. Горяинова С. А. Амортизационная политика: основные принципы, инструменты и направления совершенствования [Электронный ресурс] : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.10. / С.А. Горяинова. – М., 2009.– 24 с. – Режим доступа : <http://economy-lib.com/amortizatsionnaya-politika>.
7. Дугієнко Н. О. Економічна сутність амортизаційної політики та її основні складові в період глобалізації / Н. О. Дугієнко, І. І. Колобердянюк // *Вісник Запорізького Національного університету*. – 2009. – № 1(4). – С. 122–130.
8. Замлинський В. А. Амортизаційна політика та її роль у системі фінансових джерел розвитку економіки / В. А. Замлинський // *Вісник Технологічного університету Поділля*. – 1999. – № 1. – С. 39–42.
9. Левченко Л. В. Регіональні важелі формування амортизаційної політики підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук : спец. 08.10.01 / Л. В. Левченко. – Полтава, 2006. – 19 с.
10. Овод Л. В. Сутність амортизаційної політики та її складові елементи / Л. В. Овод // *Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки*. – 2003. – № 5, Т. 1, Ч. 2. – С. 64–68.
11. Панферова Т. Н. Методы формирования амортизационной политики организаций : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.10 [Электронный ресурс] / Т.Н. Панферова. – СПб, 2009. – 18 с. – Режим доступа : <http://engec.ru/system/files/old/124288593374003300.pdf>.
12. Приймак Н. С. Ефективна амортизаційна політика підприємства як об'єкт управління / Н. С. Приймак // *Інвестиції: практика та досвід ТОВ «Соло-Фінанс»*. – 2011. – № 14. – С. 40–42.
13. Радева О. Г. Амортизаційна політика в контексті механізму ефективного управління підприємством: сутність, характеристика та проблеми / О. Г. Радева // *Молодий вчений*. – 2014. – № 12(15). – С. 70–73.
14. Череп А. В. Вплив амортизаційної політики на формування фінансових результатів підприємства / А. В. Череп, А. О. Чернолуцька // *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. праць : у 2 вип. / ПДТУ*. – Маріуполь, 2012. – Вип. 2, Т. 1. – С. 92–95.

Надійшла 30.10.2016; рецензент: д. е. н. Войнаренко М. П.